

KANSAINVÄLINEN KONFERENSSI GENRESTA

Genre 2001. Genres and Discourses in Education, Work and Cultural Life: Encounters of Academic Disciplines on Theories and Practices. Oslo, 13.–16.5.2001.

Tämän vuoden toukokuussa järjestettiin Oslolla kansainvälinen, monitieteinen genre-konferenssi. Konferenssin teemana olivat erityisesti koulutukseen, työhön ja kulttuuriin liittyvät tekstilajit, joita tarkasteltiin sekä teoreettisesti että käytännön esimerkkien kautta. Konferenssissa oli kuusi plenaariesitelmää, paneelikeskustelu sekä 10 teemasymposiumia ja lisäksi yli 120 esitelmää. Puhetta siis riitti, ja näyttikin siltä, että tekstilajin tai genren tutkijoille tällainen teemakonferenssi oli tarpeellinen. Osallistujia oli keväiseen Oslon saapunut lähes kolmesataa eri puolilta maailmaa. Pohjoismaalaisia oli eniten ja suomalaisiakin kymmenkunta, mutta muuta Eurooppaa edustivat lähes pelkästään brittiläiset tutkijat. Sen sijaan runsaasti tutkijoita oli tullut Euroopan ulkopuolelta, kuten Yhdysvalloista, Kanadasta ja Singaporesta.

Konferenssin ensimmäinen plenaaristi oli Lancasterin yliopiston kielitieteen professori Norman Fairclough, joka esitteli genren asemaa kriittisessä diskurssianalyysissä. Esitelmän ytimenä oli Faircloughin teoria, jossa genret ja niiden sekoittuminen

ovat yksi analyysin kohde, kun tarkastellaan diskursseja ja sosiaalista muutosta.

Konferenssin aloituspäivä jatkui paneelikeskustelulla, jossa pyrittiin avaamaan keskustelua genreteorian ja genretutkimuksen nykytilasta ja keskeisistä kysymyksistä. Paneeliin osallistuivat Hongkongin yliopiston englannin kielen professori Vijay Bhatia, Santa Barbaran yliopiston kirjallisuuden professori Paul Hernadi, North Carolinan yliopiston kielitieteen professori Carolyn Miller ja Venetsian yliopiston kielitieteen apulaisprofessori Paul Thibault, ja puheenjohtajana toimi professori Carol Berkenkotter Minnesotan yliopistosta. Paneelin osallistujat edustivat hyvin erilaisia tapoja lähestyä genrea, mutta yhteiseksi kysymykseksi muodostui tekstilajin suhde yhteiskuntaan ja tekstin suhde kontekstiinsa. Teorianmuodostuksen ja tutkimuksen kannalta tämä suhde on keskeinen ja ajatuksia herättävä, olipa kyse sitten kaunokirjallisuuden tekstilajeista tai ammattiteksteistä. Paneelin sijoittaminen konferenssin alkuun oli virkistävä ja hyvä ratkaisu — keskustelu innoitti tarkastelemaan tulevia esitelmiä osana laajempaa kokonaisuutta ja näke-

mään niissä yhteyksiä, joita ei muuten ehkä olisi tullut ajatelleeksi.

Toisen konferenssipäivän aloitti Konstanzin yliopiston emeritusprofessori Thomas Luckmann, joka puhui (suullisen) genre-teorian metodologisista implikaatioista. Luckmann korosti empiirisen aineiston yksityiskohtaisen analyysin ja etnografisen kenttätöön merkitystä, kun tutkitaan suullisia genreja. Tiistain plenaristi professori Gunther Kress Lontoon yliopistosta käsittelee esitelmässään multimediaa, multimodaalisuutta ja genreja. Hän esitti kysymyksen, riittääkö kielitiede genren määrittelyyn vai pitäisikö myös visuaalisuus ottaa huomioon. Mikäli genre määritellään tempo-raalisuuden ja sekventiaalisuuden perusteella, kuten aiemmin puhunut Luckmann sen määritteli, ei multimodaalisia tekstejä Kressin mukaan voisi pitää minkään tekstilajin edustajina. Esitelmän tärkein anti olikin se, että monimerkityksisten tekstien, kuten kuvan ja tekstin yhdistelmien, analyysi edellyttää uudenlaista määritelmää genres-ta. Tämän määritelmän pitäisi olla genren ilmiästä riippumaton (*non-mode specific*).

Keskiviikkona konferenssissa oli kolme päällekkäistä plenaariesitelmää. Hongkongin yliopiston englannin kielen professori Vijay Bhatia puhui esitelmässään asiantuntijatekstien geneerisestä yhtenäisyydestä. Hän esitteli laajaa, mutta konkreettista viitekehystä ja metodia, jossa asiantuntijoiden käyttämiä tekstilajeja hänen mielestään pitäisi tutkia. Tässä moninäkökulmaisessa genreanalyysin mallissa tietoa tekstilajin luonteesta, funktioista ja omaksumisesta hankitaan yhdistämällä tekstianalyysi asiantuntijayhteisön etnografiseen tutkimukseen. Santa Barbaran yliopiston kirjallisuuden professori Paul Hernadi puolestaan piti innostavan luennon genren, kirjallisuuden ja kognition suhteesta. Siinä hän pohti ihmisen kognitiivisen ja kulttuurisen evoluution kosketuskohtia ja pyrki osoittamaan

yhteyksiä kognitiivisten toimintojen, suullisen vuorovaikutuksen käytänteiden (toimintatyyppien) ja kirjallisuudenlajien välillä. Carletonin yliopiston professorin Aviva Freedmanin esitelmää, joka oli kirjoitettu tilaisuudessa luettavaksi, ei kumpikaan allekirjoittaneista kuullut.

Konferenssin symposiumeissa käsiteltiin muun muassa genren semiotiikkaa, pedagogista diskurssia, puhutun vuorovaikutuksen genreja ja toiseuden rakentumista monikulttuurisissa diskursseissa sekä kolmijakoa identiteettiin, maailmaan ja yhteiskuntaan genretutkimuksessa. Esitelmien aiheet taas vaihtelivat perinteisistä tekstilajianalyysistä teoreettisiin ja metodologisiin pohdintoihin. Koska konferenssi oli monitieteinen, osa esitelmöitsijöistä keskittyi genreen kulttuurisena ja sosiaalisena ilmiönä, osa taas painotti tarkkaa lingvististä analyysia. Esillä olleita tekstilajeja oli monenlaisia, ehkäpä kuitenkin enemmän institutionaalisia ja ammatillisia kuin yksityisiä tai kaunokirjallisia ja hieman runsaammin kirjoitettuja kuin puhuttuja. Omat sessionsa oli muun muassa työelämän teksteistä, lehti- ja mediateksteistä, elektronisesta viestinnästä, akateemisesta kirjoittamisesta ja koulukirjoittamisesta, mutta monissa muissakin sessioissa tarkasteltiin samojen alojen tekstejä.

Näkökulma tekstilajeihin oli konferenssissa voittopuolisesti synkroninen, vaikkakin diakroninen näkökulma tuli siellä täällä esiin ja se lienee yksi suunta, johon tekstilajien tutkimus on menossa. Vanhoja tekstejä tarkasteltiin muutamissa esitelmissä, mutta teorian kannalta historiallinen näkökulma tuli esiin sekä paneelikeskustelussa että Bhatian plenaariesitelmässä. Genren muuttumiseen tai muuttumattomuuteen vaikuttavia seikkoja tarkasteltiin esimerkkien valossa symposiumissa, jonka aiheena olivat keskipakoiset eli muutokseen pyrkivät ja keskihakuiset eli säilyttävät voimat.

▷

Ja tosiaan — tekstien suhde kontekstiin näytti olevan keskeinen kysymys lähestulkoon kaikissa esitelmissä. Tekstilajista tuskin voi puhua puhumatta sitä ympäröivästä toiminnasta ja yhteiskunnasta.

Toivottavasti mahdollisimman moni suomalainen tutkija pääsee mukaan, kun

genretutkijat seuraavan kerran kokoontuvat vuonna 2004 Cardiffissa. ■

ANNE MÄNTYNYN
SALLI KANKAANPÄÄ

Sähköposti: *anne.mantynen@helsinki.fi*,
salli.kankaanpaa@kotus.fi